

طراحی برنامه آموزشی زبان

پل نیشن وجان مکالیستر

دکتر مهین ناز میردهقان

عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی

شبنم مجیدی

زهرا حاجی باقری

مینا فرهی

سرشناسه: شبنم ی. اس. پی.، ۱۹۴۴ - م.

Shenim, I. S. P

عنوان و نام پدیدآور: طراحی برنامه آموزشی زبان / نویسندگان: پل نیشن، جان مکالیستر

مترجمان: مهین ناز میردهقان، [ویراستار]

ویراستار زبانی: شبنم مجیدی

مشخصات نشر: تهران: نشر خاموس، ۱۳۹۵

مشخصات ظاهری: ۴۵۹ ص

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۲۳۰-۱۳-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: مترجمان: مهین ناز میردهقان، شبنم مجیدی، [ویراستار]، مینا فرهی

یادداشت: عنوان اصلی: Language curriculum design

یادداشت: واژه نامه (ص. ۴۰۷)، کتابنامه (ص. ۴۳۷)

موضوع: زبان انگلیسی -- راهنمای آموزشی -- خارجیان

موضوع: English language -- Study and teaching -- Foreign speakers

موضوع: معلمان زبان انگلیسی -- آموزش

موضوع: English teachers -- Training of

شناسه افزوده: مکالیستر، جان، ۱۹۵۶ - م.

شناسه افزوده: Mcalister, John

شناسه افزوده: میردهقان، مهین ناز، ۱۳۴۶ -، مترجم

رده بندی کنگره: PE۱۱۲۸/آ۲ن ۱۳۹۵

رده بندی دیویی: ۴۲۸/۰۰۷۱

شماره کتابشناسی ملی: ۴۰۹۷۴۵۶

نشر خاموش

طراحی برنامه آموزشی زبان	نویسنده:
پل نیشن، جان مکالیستر	نویسنده:
مجتبی شمس الدین	مجله:
بنیم مجیدی	صفحه آری:
سراج / مجتمع چاپ رضوی	لیتوگرافی، چاپ و صحافی
اول ۱۱۶ / نسخه	چاپ / شمارگان:
۹۷۸-۶۰۰-۳۳۰-۲-۴	شابک:

کلیه حقوق این اثر برای نشر خاموش محفوظ است.

ارتباط با نشر خاموش: ۹۱۲۰۱۷۸۱۹۴-۰۹۱۳۱۷۱۱۹۰

www.khamooshpub.com | www.khamooshpub.com | @khamooshpubch

تهران، ولنجک، خیابان گلستان سوم، پلاک ۳، همک

هرگونه کپی برداری، برداشت و اقتباس از این یا قسمتی از این اثر، منوط به اجازه کتبی ناشر می باشد.

مرکز پخش: پخش ققنوس، میدان انقلاب، خیابان منیری جاوید (اردیبهشت)، بین بست مبین، شماره ۴

تلفن: ۶۶۴۶۰۰۹۹-۶۶۴۰۸۶۴۰

فروشگاه: کتابفروشی توس، خیابان انقلاب، نبش خیابان دانشگاه، پلاک ۱۷۸

تلفن: ۶۶۴۶۱۰۰۷

فهرست مطالب

۱	دییاجه
۳	فصل اول: بررسی اجمالی
۳	بخش‌های فرایند طراحی برنامه آموزشی
۷	شکل ۱.۱ الگوی بخش‌های فرایند طراحی برنامه آموزشی
۸	ملاحظات محیطی
۱۱	کشف نیازها
۱۲	پیگیری اصول
۱۴	اهداف بلندمدت
۱۶	محتوا و توالی
۲۰	یافتن قالب و ارائه مواد
۲۲	نظارت و ارزیابی
۲۳	ارزشیابی دوره
۲۶	تکالیف
۲۶	مطالعات موردی
۲۸	جدول ۱.۱ آزمایش نیشن و کرب (۱۹۹۱) مطالعه موردی
۲۹	فصل دوم: تحلیل محیط
۳۲	شکل ۱،۲ عوامل تحلیل محیط
۳۳	مثالی از تحلیل محیط
۳۵	محدودیت‌های محیطی
۳۶	جدول ۱،۲ تأثیرات و محدودیت‌های محیط
۳۹	درک محدودیت‌ها
۴۰	محدودیت زمانی
۴۰	اطلاعات محلی از محیط
۴۱	شکل ۲.۲ الگوی دابین و اولشتاین (۱۹۸۶)

۴۱	اطلاعات پژوهشی
۴۲	تأثیر محدودیت زمانی بر طراحی دوره
۴۳	مراحل تحلیل محیط
۴۴	تکالیف
۴۵	مطالعات موردی
۴۶	جدول ۲.۲

۴۷ فصل سوم: تحلیل نیازها

۴۹	کانون‌های مختلف تحلیل نیازها
۵۰	شکاف ۱.۱ سه نوع از نیازها
۵۱	جدول ۱.۱ انواع نیازها
۵۳	جدول ۳.۳ پرسش‌هایی برای تمرکز بر نیازها
۵۴	کشف نیازها
۵۵	جدول ۳.۳ روش‌های تحلیل نیازها
۵۶	ابزارهای تحلیل نیازها
۵۶	ضروریات
۵۸	کمبودها
۶۰	خواسته‌ها
۶۲	ارزشیابی تحلیل نیازها
۶۳	نکاتی درباره تحلیل نیازها
۶۴	جدول ۴.۳ مراحل واژگان
۶۷	تکالیف
۶۸	جدول ۵.۳
۷۰	جدول ۶.۳
۷۱	مطالعات موردی

۷۳ فصل چهارم: اصول

۷۵	روش‌ها و اصول
----	---------------

۷۷		اصول بیست‌گانه
۷۸		جدول ۱،۴ اصول بیست‌گانه آموزش زبان
۸۰		شکل ۱،۴ تقسیم‌بندی اصول
۸۱		محتوا و توالی
۹۳		جدول ۲،۴ ساختارها به ترتیب یادگیری‌شان
۹۹		قالب و ارائه
۱۱۱		جدول ۳،۴ ویژگی‌های تکالیف سلیسی
۱۲۳		جدول ۴،۴ پیوستار پردازش عمیق با فن‌های مربوط به آن
۱۲۸		نظارت و ارزیابی
۱۳۲		کاربرد فن‌های بیست‌گانه
۱۳۴		تکالیف
۱۳۵		مطالعات موردی
۱۳۷		فصل پنجم: اهداف، محتوا و توالی
۱۳۹		جدول ۱،۵ رهنمودهای محتوای بیست‌گانه توالی
۱۴۰		اهداف و محتوا
۱۴۱		واحدهای تنظیم محتوا در دوره آموزشی
۱۴۳		موارد استفاده تنظیم محتوا کدام‌اند؟
۱۴۴		جدول ۲،۵ واحدهای تنظیم محتوای دوره آموزشی
۱۴۴		واژگان
۱۴۶		دستور زبان
۱۴۸		کارکردهای زبان
۱۵۰		گفتمان
۱۵۱		جدول ۳،۵ انواع متون، برگرفته از بایبر (۱۹۹۰)
۱۵۲		مهارت‌ها، زیرمهارت‌ها و راهبردها
۱۵۴		مفاهیم
۱۵۸		برنامه‌های درسی تکلیف‌محور

۱۶۲	تعیین توالی محتوای دوره
۱۶۲	رویکرد خطی تنظیم توالی
۱۶۴	شکل ۱,۵ برنامه آموزشی ماریجی
۱۶۴	جدول ۴,۵ برنامه آموزشی ماتریسی
۱۶۷	رویکرد حوزه‌ای تنظیم توالی
۱۶۹	تکالیف
۱۷۱	ملاحظات موردی
۱۷۳	فصل ششم: قالب ارائه
۱۷۵	قالب دیگر بخش‌های فرایند طراحی برنامه آموزشی
۱۷۵	رهنمودهایی در مورد تصمیم‌گیری درباره قالب
۱۷۷	جدول ۱,۶ رهنمودهایی در مورد قالب، بر اساس محیط و نیازها
۱۷۸	چهارلایه
۱۷۸	درونداد معنامحور
۱۸۰	برونداد معنامحور
۱۸۱	یادگیری زبان محور
۱۸۳	ارتقای سلیسی کلام
۱۸۵	کار پرمشغله
۱۸۶	جدول ۲,۶ فعالیت‌ها و شرایط چهارلایه
۱۸۷	پرسش‌های درک مطلب
۱۸۹	پیروی از قالب مشخص
۱۹۱	بلوک‌ها و رشته‌ها
۱۹۳	جدول ۳,۶ نمونه‌هایی از رشته‌ها در میان محدوده مهارت‌ها
۱۹۵	فن‌ها و فعالیت‌ها
۱۹۹	جدول ۴,۶ فن‌های آموزش برای شنیدن، گفتن، خواندن و نوشتن
۲۰۰	تکالیف و ارائه
۲۰۳	تکالیف

۲۰۴	مطالعات موردی
-----	---------------

۲۰۵ فصل هفتم: نظارت و ارزیابی

۲۰۷	راهنمایی‌هایی در نظارت و ارزیابی
۲۰۸	انواع نظارت و ارزیابی
۲۰۸	جدول ۱،۷ راهنمایی‌های نظارت و ارزیابی
۲۱۱	ارزیابی تعیین سطح
۲۱۵	مشاهده یادگیری
۲۱۷	ارزیابی موفقیت کوتاه مدت
۲۱۹	ارزیابی تشخیص
۲۲۱	ارزیابی موفقیت
۲۲۵	ارزیابی مهارت
۲۲۸	ارزیابی خوب: پایایی، رزی و ملی و دن
۲۳۴	تکالیف
۲۳۵	مطالعات موردی

۲۳۷ فصل هشتم: ارزشیابی

۲۳۹	ارزشیابی چیست؟
۲۴۰	گام‌های ارزشیابی
۲۴۲	هدف و مخاطبان ارزشیابی
۲۴۴	نوع و تمرکز ارزشیابی
۲۴۵	جدول ۱،۸ مقایسه ارزشیابی تکوینی و ارزشیابی تجمعی
۲۴۸	کسب حمایت برای ارزشیابی
۲۴۹	گردآوری اطلاعات
۲۵۰	جدول ۲،۸ تمرکز و ابزارهای ارزشیابی آموزش و یادگیری
۲۵۱	جدول ۳،۸ ارزشیابی محیط دوره
۲۵۱	مصاحبه‌ها
۲۵۲	مقیاس‌های خودسنجی

۲۵۴	مشاهده و بازبینی
۲۵۶	جدول ۴،۸ فهرست بازبینی یا بازبینی ارزشیابی آموزش
۲۵۷	ارزشیابی تکوینی به مثابه بخشی از دوره
۲۵۹	نتایج ارزشیابی
۲۶۲	تکالیف
۲۶۳	مطالعات موردی

فصل نهم: رویکردهای طراحی برنامه آموزشی

۲۶۷	نگوهای طراحی برنامه آموزشی
۲۶۸	شکل ۱،۹ الگوی طراحی برنامه آموزشی گریوز (۲۰۰۰)
۲۶۹	جدول ۱،۹ تحلیل مقایسه‌ای از الگوی طراحی برنامه آموزشی گریوز
۲۷۰	جدول ۲،۱ تحلیل مقایسه‌ای الگوی طراحی برنامه آموزشی موردک
۲۷۱	شکل ۲،۹ الگوی طراحی برنامه آموزشی موردک
۲۷۲	اجرای طراحی برنامه آموزشی
۲۷۳	نقاط آغاز
۲۷۷	فرایند طراحی برنامه آموزشی
۲۷۸	الگوی «آبشاری»
۲۷۹	جدول ۳،۹ گام‌های طراحی برنامه آموزشی
۲۸۰	رویکرد فرصت‌محور
۲۸۲	الگوی «لایه‌های ضرورت»
۲۸۴	انتخاب رویکرد
۲۸۵	تکالیف
۲۸۶	شکل ۳،۹ برگرفته از لیتلود (۱۹۹۲)
۲۸۷	مطالعات موردی

فصل دهم: برنامه درسی مباحثه‌ای

۲۹۱	برنامه‌های درسی مباحثه‌ای
۲۹۴	شکل ۱،۱۰ برنامه درسی فرایندی

۲۹۴	 نمونه‌ای از یک برنامه درسی مباحثه‌ای
۲۹۷	 ضروریات برنامه درسی مباحثه‌ای
۲۹۹	 برنامه‌های درسی با چند عنصر مباحثه‌ای
۳۰۰	 ارزیابی مباحثه‌ای
۳۰۲	 مزایا و معایب برنامه درسی مباحثه‌ای
۳۰۴	 جدول ۲،۱۰ مشکلاتی در اجرای برنامه درسی مباحثه‌ای
۳۰۶	 تکالیف
۳۰۸	 مطالعات موردی

فصل یازدهم. انتخاب و متناسب کردن کتاب درسی موجود

۳۱۱	 کتاب درسی، زبان آزر و معلم
۳۱۲	 تقسیم بخش‌های فراتر
۳۱۲	 معلم و مواد آموزشی دور
	 جدول ۱،۱۱ حوزه‌های عملی در واگذاری مسئولیت برای بخش‌های طراحی
۳۱۳	 برنامه آموزشی
۳۱۵	 متناسب کردن کتاب درسی
۳۱۸	 استفاده از کتاب‌های منبع به جای کتاب‌های درسی
۳۲۰	 استفاده از رایانه و اینترنت
۳۲۱	 ارزشیابی کتاب درسی
۳۲۲	 ویژگی‌های ضروری: کاهش فهرست کتاب‌های مناسب
۳۲۳	 انتخاب و ارزش ویژگی‌ها
	 جدول ۲،۱۱ فهرست پیشنهادی ویژگی‌هایی که هنگام ارزشیابی کتاب درسی می‌توان
۳۲۵	 از آن استفاده کرد
۳۲۶	 جدول ۳،۱۱ نمونه‌ای از برگه ارزشیابی کتاب سطح مبتدی
۳۲۷	 ارزشیابی برگه‌های ارزشیابی
۳۲۷	 ارائه نتایج
۳۲۹	 تکالیف

۳۳۱		مطالعات موردی
-----	-------	---------------

۳۳۳ فصل دوازدهم: معرفی تغییر

۳۳۷		گام‌های معرفی تغییر
۳۳۸		مشاهده نیاز برای تغییر
۳۳۹		تصمیم در میزان تغییر
۳۴۰		تغییر واقعی
۳۴۲		بهره‌های معلمان
۳۴۴		استفاده از نتایج ابردهای تغییر
۳۴۷		جدول ۱۰،۱۲ راهکارهایی برای تغییر و ویژگی‌های آنها
۳۴۷		نوآوری، مدل‌سازی و بیان درازمدت
۳۵۱		تکالیف
۳۵۳		مطالعات موردی

۳۵۵ فصل سیزدهم: برنامه‌ریزی درسی برای خدمت

۳۵۸		ویژگی‌های کارگاه کارآمد
۳۶۲		رویه‌ها و فعالیت‌های دستیابی به اهداف بلندمدت
۳۶۳		درک و یادآوری مفاهیم
۳۶۶		تجربه و ارزشیابی
۳۶۷		تهیه مواد آموزشی
۳۶۸		جدول ۱۰،۱۳ ارزشیابی فعالیت شنیداری
۳۷۰		برنامه‌ریزی دروس و واحدهای کاری
۳۷۱		حل مسئله
۳۷۳		جدول ۲،۱۳ چارچوب‌هایی برای حل مسئله
۳۷۴		توالی و بخش‌های کارگاه
۳۷۵		ارزشیابی کارگاه
۳۷۶		تکالیف
۳۷۹		مطالعات موردی

فصل چهاردهم: آموزش و طراحی برنامه آموزشی ۳۸۱

۳۸۴	تحلیل محیط
۳۸۵	تحلیل نیازها
۳۸۷	اصول
۳۸۹	اهداف بلندمدت
جدول ۱، ۱۴	نمونه تحلیل به کارگیری فن در انجام فعالیت پاسخ به پرسش‌های
۳۹۰	درک مطلب
۳۹۲	محتوا و توالی
۳۹۴	قالب و ارائه
۳۹۶	نظارت و ارزیابی
۳۹۷	ارزشیابی
۳۹۹	طراحی مواد آموزشی و اسفلال: بان آموز
۴۰۱	تکالیف
۴۰۳	ضمیمه
۴۰۷	واژه‌نامه
۴۳۷	کتابنامه

«هر چه چه‌اند به‌اندزۀ برنامه‌ریزی برای خلق یک نظام جدید، دشوار، پرسر و با احتمال کامیابی اندک نیست. زیرا آنان که به چنین اقدامی دست می‌یازند، همواره با دو معضل مواجه‌اند: عداوت کسانی که منفعت‌شان در حفظ نظام قدیم است، و دفاع سست آنان از نظام جدید سود می‌برند.»

(ماکی‌اولی، ۱۵۰۰، شاهزاده^۱)

طراحی برنامه آموزشی^۲، یا دوره درسی^۳، عمدتاً فعالیتی عملی است بنا بر این بخش اعظمی از کتاب حاضر، شامل توصیفاتی از گام‌های فرایند طراحی برنامه آموزشی و شرح و توجیه آنهاست. افزون بر این، فرصت‌های تمرین و کاربرد مراحل یادشده نیز ارائه می‌شود.

-
1. Machiavelli
 2. The Prince
 3. curriculum design
 4. course

فصل ۱ نگاهی کلی از فصول ۲ تا ۸ به دست می دهد؛ فصولی که گام های اصلی فرایند طراحی برنامه آموزشی هستند. فصل ۹ چندین روش برای پوشش دادن این گام ها را توصیف می کند. فصول ۱۰ تا ۱۴ به موضوعات مهم طراحی برنامه آموزشی می پردازند؛ یعنی مشارکت دادن زبان آموزان در طراحی برنامه آموزشی، انتخاب و تغییر کتاب های درسی، نظریه نوآوری، بازآموزی معلمان و کتاب به معلمان و زبان آموزان برای استفاده از دوره آموزشی.

اگرچه طراحی برنامه آموزشی فعالیتی عملی است، اما به منظور استفاده از این گام ها در حقیقت گسترده ای از شرایط خاص، توصیف آنها باید به شکل عام انجام شود. چنین توصیفی تنها در صورتی معنا می یابد که نمونه های کافی در مورد کاربردهای واقعی کتاب وجود داشته باشد. از این رو، در فصل های مختلف کتاب، این کار به روش های زیر انجام شده است:

۱. نمونه هایی برگرفته از تجربیات زیست و تحقیقات منتشر شده، توصیف شده اند.
۲. تکالیفی ارائه شده اند که کاربران کتاب را رابطی میان گام ها و تجربیات خود می دانند.
۳. مطالعات موردی توصیف شده اند و پیشنهادها برای مطالعه بیشتر ارائه شده اند که باعث ارتباط کاربران کتاب حاضر با تجربیات دیگران می شوند.

طراحی برنامه آموزشی شامل آمیزه ای از دانش های مختلف در حوزه زبان شناسی کاربردی است؛ مانند پژوهش دربارهٔ فراگیری زبان، روش های تدریس، ارزیابی، توصیف زبان و تولید مواد آموزشی. از منظرهای مختلف، مطالعه طراحی برنامه آموزشی، در مرکز مطالعات زبان شناسی کاربردی قرار دارد. کتاب طراحی برنامه آموزشی زبان از رهگذر درآمیختن پژوهش ها و نظریه های عالمانه با بالاترین سطح تمرینات، مجموعه ای فراهم آورده است که می تواند در سراسر جهان برای آموزش زبان انگلیسی به عنوان زبان خارجی و زبان دوم به کار گرفته شود.